

FERICITUL AUGUSTIN

**PREDICI DESPRE
VIRTUȚILE CREȘTINE**

Traducere din limba latină, cuvânt înainte și note
ANCA MEIROȘU

Carte tipărită cu binecuvântarea
Înaltpreasfințitului

Mitropolitul Moldovei și Bucovinei

DOXOLOGIA
Iași, 2020

CUPRINS

Cuvânt înainte (**Anca Meiroșu**)..... 7

Predici despre virtuțile creștine

Predica 53

Despre cuvintele din Evanghelia lui Matei:
„Fericiți cei săraci cu duhul” etc., dar și
despre ce s-a vorbit cel mai mult: „Fericiți cei
curați cu inima, că ei vor vedea pe Dumnezeu” 9

Predica 53 A

Despre cele opt înțeleșuri
ale Fericirilor din Evanghelie 27

Predica 90 A

Despre dragostea pentru Dumnezeu
și pentru aproapele 41

Predica 344

Despre dragostea pentru Dumnezeu
și dragostea pentru viața lumească 57

Predica 349

Despre iubire și despre orbul care a primit lumină 69

Predica 350

Despre iubire 77

Predica 350 A

Despre iubire și despre a-L iubi doar pe Dumnezeu 83

Predica 357	
Despre lauda păcii	91
Predica 358	
Despre pace și iubire	101
Predica 359 A	
Despre răbdare și despre parabola evanghelică a iconomului	111
Predica 359 B	
Despre ascultare	131
Predica 385	
Despre dragostea omului față de om	161
Predica 391	
Către tineri	171
Predica 392	
Către cei căsătoriți	179
Bibliografie selectivă	187

Cuvânt înainte

Prezentul volum reunește o selecție de lucrări care fac parte dintr-o categorie distinctă a operei Fericitului Augustin (354-430 d.Hr.), cunoscută sub numele de „predici” (*sermones*). Rostite cu diverse ocazii, ele se înrudesesc prin propunerea cu obstinență a virtuților omenești, dintre care amintim: credința, iubirea, milostenia, răbdarea, nădejdea, ascultarea. Prin cultivarea lor se dobândește pacea, acea stare de echilibru și de armonie care contribuie la creșterea și dezvoltarea comunității creștine amenințate de rebeliunea schismaticilor. Aceia care au alunecat în ignoranță și trăiesc într-o materialitate primejdioasă trebuie învățați să iubească, să fie milostivi, răbdători, încrezători, supuși cuvântului divin. Altfel spus, ei trebuie vindecați de către cei sănătoși în duh, pentru că doar având grijă de sufletul celuiilalt, mântuirea unui singur om atrage după sine mântuirea întregii omeniri.

Notă asupra ediției

În privința traducerii prezentelor lucrări, menționăm că s-a avut în vedere o redare fidelă a textului latinesc. Au existat situații în care amplitudinea exprimării ne-a obligat la o segmentare pe unități de sens, dar au existat și cazuri în care concizia exprimării ne-a obligat la reîntregiri de sens, semnalate între paranteze pătrate. În privința numerotării paragrafelor, s-a ținut seama de felul în care acestea apar indicate în

edițiile folosite pentru fiecare predică în parte. Paragrafele conțin subtitluri care oferă cursivitate ideilor prezentate și ghidează cititorul în parcurgerea textului. Aceste subtitluri sunt exprimate, uneori, într-o manieră complexă, alteori, într-o manieră simplă. Menționăm că, în formularea unora dintre ele, un rol de îndrumător l-a avut ediția *on-line*: <http://www.augustinus.it>. Cât privește notele de subsol, acestea se împart în două grupe: a) pe de o parte, este vorba despre acele note care cuprind strict trimiterea la Sfânta Scriptură, deja semnalate de Jean Paul Migne în *Patrologia Latina*, sau de alți editori de text menționați în bibliografie; pasajele extrase din Sfintele Scripturi, de care Fericitul Augustin se folosește în mod constant, au fost confruntate cu varianta Bibliei ortodoxe, aprobate de Sfântul Sinod; b) pe de altă parte, este vorba despre o serie de note explicative, prin care am încercat să lămurim diferite aspecte culturale sau terminologice. În privința semnalării unor aspecte inedite din cuprinsul predicilor, ca de exemplu identitatea unor personaje pe care autorul nu le numește (*vezi* tribunalul Marcellinus din Predica 357 etc.), s-a recurs mai cu seamă la edițiile: John E. Rotelle, O.S.A. (ed.), Edmund Hill, O.P.-translation and notes, *The Works of Saint Augustine. A Translation for the 21st Century. Part III - Sermons. Volume III: Sermons 51-94*, New City Press, Brooklyn, New York, 1991; John E. Rotelle, O.S.A. (ed.), Edmund Hill, O.P.-translation and notes, *The Works of Saint Augustine. A Translation for the 21st Century. Sermons III/10 (341-400) on Liturgical Seasons*, New City Press, Hyde Park, New York, 1995. În privința locului și a momentului în care predicile au fost rostite, s-a folosit ediția: Allan Fitzgerald (ed.), *Agostino. Dizionario enciclopedico*, edizione italiana a cura di Luigi Alici e Antonio Pieretti, Città Nuova Editrice, Roma, 2007.

**Despre cuvintele din Evanghelia lui Matei:
„Fericiți cei săraci cu duhul” etc., dar și despre
ce s-a vorbit cel mai mult: „Fericiți cei curați
cu inima, că ei vor vedea pe Dumnezeu”¹**

**Dobândirea fericirii nu ține doar de dorința omului,
ci și de lupta cu sine însuși**

I.1. Sărbătoarea fecioarei sfinte² – care L-a mărturisit pe Hristos și a meritat mărturie din partea din Hristos, fecioară

---

¹ Predica 53, *De verbis Evangelii Matthaei: Beati pauperes spiritu etc. sed de hoc maxime quod dictum est: Beati mundicordes, quoniam ipsi Deum videbunt*, a fost rostită la data de 21 ianuarie 413 d.Hr., la Cartagina. Textul latinesc a fost preluat din *Patrologia Latina* 38, 364-372.

² Este vorba despre Sfânta Muceniță Agnia, care a trăit la sfârșitul secolului al III-lea d.Hr. Ea este comemorată de creștinii ortodocși la data de 21 ianuarie. Pe când era o copilă, în jurul vârstei de 11 ani, a fost cerută în căsătorie de fiul unui demnitar roman. Agnia l-a refuzat pe acesta, păstrându-și curăția. Obligată să ducă ofrande zeilor păgâni, copila s-a împotrivit, mărturisindu-și credința în Dumnezeu. Ca urmare, a fost închisă într-un lupanar, însă acolo, printr-o minune, părul i-a crescut până la călcâie, împiedicându-i să se apropie de ea pe cei care voiau să o atingă. Cei care s-au înverșunat, și-au pierdut viața. Așa s-a întâmplat și cu fiul demnitarului roman. Înduioșată de tatăl defunctului, ea l-a readus la viață cu ajutorul lui Dumnezeu. În ciuda milosteniei sale, Agnia a fost ulterior aruncată în foc, dar nefiind atinsă de flacără, a fost înjunghiată. Cf. Carolyn Diskant Muir, „Saint Agnes of Rome as a Bride of Christ: A Northern European Phenomenon, c.1450-1520”, în *Simiolus: Netherlands Quarterly for the History of Art*, Vol. 31, Nr. 3 (2004 - 2005), p. 136.

care a fost omorâtă în văzul tuturor, dar care a fost încununată [cu slavă] în taină – ne îndeamnă să vă vorbim, iubiți credincioși, despre acel discurs de încurajare din Evanghelie, pe care Domnul l-a ținut acum puțină vreme, numind multele feluri de [a duce o] viață fericită. Nu e nimeni care nu ar vrea [așa o viață]! Într-adevăr, nu se poate găsi nimeni care să nu vrea să fie fericit! O, dar dacă oamenii nu ar refuza lucrarea [aducătoare de răsplată, cu atâta nesăț, adică] în felul în care își doresc răsplata [ei]! Cine nu aleargă repede când i se zice: „Vei fi fericit”? Să audă cu plăcere și când i se zice: „Dacă vei face acest lucru”! Dacă premiul este îndrăgit, să nu se refuze lupta! Și să se aprindă sufletul spre săvârșirea grabnică a lucrării, deoarece se oferă o răsplată. Ceea ce voim, ceea ce năzuim, ceea ce cerem, va veni apoi. Însă pentru ceea ce va veni apoi, ni se comandă să facem ceva acum. Iată, începe să-ți amintești vorbele divine și înseși povețele evanghelice sau recompensele. „Feriți cei săraci cu duhul, că a lor este Împărăția cerurilor.”³ Apoi, Împărăția cerurilor va fi a ta. [Însă] acum, să fii sărac cu duhul. Vrei ca apoi Împărăția cerurilor să fie a ta? Acum, ia seama al Cui ești tu. Să fii sărac cu duhul! Mă întrebi poate ce înseamnă să fii sărac cu duhul. Niciun [om] care se fălește nu este sărac cu duhul. Deci, cel smerit este sărac cu duhul. Înaltă este Împărăția cerurilor, dar: „Cel ce se smerește pe sine se va înălța”⁴.

Blândețea omului atrage bunăvoința Domnului

II.2. Ia seama la ce urmează: „Feriți cei blânzi – spune –, că ei vor moșteni pământul”⁵. Tu vrei acum să stăpânești niște pământ. Vezi să nu te stăpânească pământul! [Dacă] ești blând, îl vei stăpâni. Vei fi stăpânit de el [dacă] nu ești blând! Și când

³ Mt. 5, 3.

⁴ Cf. Lc. 14, 11.

⁵ Cf. Mt. 5, 5.

auzi premiul propus, ca să [ajungi să] stăpânești pământul, să nu lărgești hăul avariției prin care vrei să-l stăpânești acum, după ce vecinul tău a fost dat la o parte prin toate mijloacele. Să nu te amăgească această idee! Cu adevărat vei stăpâni pământul atunci când te vei uni cu Cel Care a făcut cerul și pământul. Căci asta înseamnă să fii blând, să nu-L respingi pe Dumnezeuul tău: ca în ceea ce faci bine să-L placi pe El, nu să te placi pe tine, ca în relele pe care le vei pătimi cu bun temei, El să nu îți displacă, ci tu să îți displaci ție. Și nu este puțin lucru că Îi placi Lui, dar îți displaci ție. Însă plăcându-te tu pe tine, Îi vei displăcea Lui.

Dumnezeu îi mângâie pe cei care plâng cu sufletul

III.3. Ia seama la a treia [afirmație]: „Fericiți cei ce plâng, că ei se vor mângâia”⁶. În plâns există o lucrare, în mângâiere există o răsplată. De fapt, cei care plâng trupește, ce mângâiere au? Neplăcută mângâiere, de care trebuie să ne temem! Când cel care plânge este mângâiat, atunci se teme să nu plângă iarăși. De pildă, provoacă mâhnire un fiu condus pe ultimul drum, provoacă bucurie un fiu [abia] născut. Pe primul [părintele] l-a dus pe ultimul drum, pe cel din urmă l-a luat în brațe. Față de acela simte durere, față de acesta simte teamă. Prin urmare, în privința niciunui nu simte mângâiere. Va fi adevărată acea mângâiere prin care se va da ceea ce nu se poate pierde, pentru ca cei care acum plâng din cauză că rătăcesc [pe pământ], să se bucure apoi că sunt mângâiați.

Hristos trebuie să fie mâncarea și băutura sufletului nostru

IV.4. Să se adauge a patra lucrare și recompensă: „Fericiți cei ce flămânzesc și însetează de dreptate, că ei se vor

---

⁶ Cf. Mt. 5, 4.

sătura”⁷. Vrei să te sature. Cu ce? Dacă trupul dorește sațietatea, odată ce se mistuie mâncarea care te-a săturat, vei îndura din nou foamea. Spune [Iisus]: „Și cine va bea din apa aceasta va înseta iarăși”⁸. Leacul care se folosește pe o rană, dacă o va vindeca, deja [rana] nu mai doare, însă leacul care se folosește împotriva foamei, adică mâncarea, se folosește astfel încât să o potolească într-o anumită măsură. Căci după ce a trecut sațietatea, foamea se întoarce. Într-adevăr, zilnic se recurge la remediul sațietății, dar nu este vindecată rana slăbiciunii. Deci, să flămânzim și să însetăm de dreptate ca să ne săturăm de dreptatea însăși de care acum ne e foame și sete. Căci ne vom sătura cu acel lucru de care ne e foame și sete. Omul nostru dinlăuntru să flămânzească și să înseteze: căci are mâncarea lui, are băutura lui. „Eu sunt pâinea ce S-a coborât din cer”⁹, spune [Iisus]. Tu ai pâinea celui care flămânzește, dorește-ți și băutura celui care însetează: „Că la Tine este izvorul vieții”¹⁰.

Dumnezeu ne întoarce cu aceeași măsură milostenia de care am dat dovadă în timpul vieții pământești

V.5. Ia seama la ce urmează: „Feriți cei milostivi, că de ei Se va milostivi Dumnezeu”¹¹. Fă [milostenie] și [ți] se va face: fii milostiv cu aproapele [tău] pentru ca [Domnul] să fie milostiv cu tine. Că te îndestulezi și te afli [în același timp] în nevoie: te îndestulezi cu cele trecătoare, ai nevoie de cele veșnice. Tu auzi un om care cerșește, [dar] tu însuți ești cerșetorul [în fața] lui Dumnezeu. Ți se cere și ceri [la rându]l tău]. Cum te vei purta cu cel care cere de la tine, așa se va purta Dumnezeu cu cel care cere de la El [adică cu tine]. Tu ești și plin, și gol:

⁷ Cf. Mt. 5, 6.

⁸ Cf. In 4, 13.

⁹ Cf. In 6, 41.

¹⁰ Ps. 35, 9.

¹¹ Cf. Mt. 5, 7.

din plinătatea ta, umple-l pe cel gol, ca să ți se umple golul cu plinătatea lui Dumnezeu.

Oamenii curați cu inima vor ajunge să-L vadă pe Dumnezeu

VI.6. Ia seama la ce urmează: „Fericiți cei curați cu inima – adică, cei care sunt cu inima curată –, că ei vor vedea pe Dumnezeu”¹². Acesta este hotarul iubirii noastre, hotar care ne desăvârșește, nu care ne sleiește. Mâncarea se termină, se termină veșmântul: mâncarea, pentru că se consumă [tot] mâncând, veșmântul pentru că este gata [de a fi îmbrăcat] prin împletirea de [fire]. Se termină și una, și alta: dar hotarul acesta are legătură cu distrugerea, hotarul acela [al inimii curate] are legătură cu desăvârșirea.

Orice facem, orice facem bine, orice lucru pentru care ne spetim, orice lucru pentru care ne tulburăm în chip meritos, orice dorim fără de vină, când vom ajunge să-L vedem pe Dumnezeu, nu-l vom mai cere. De fapt, ce lucru să ceară cel căruia Îi este alături Dumnezeu? Sau ce lucru să-i fie îndeajuns aceluia căruia nu îi este îndeajuns Dumnezeu? Vrem să-L vedem pe Dumnezeu, căutăm să-L vedem pe Dumnezeu, ardem de dorință să-L vedem pe Dumnezeu. Cine nu [vrea acest lucru]? Dar vezi ce s-a zis: „Fericiți cei curați cu inima, că ei vor vedea pe Dumnezeu”¹³. Pregătește locul din care să-L vezi. Ca să vorbesc în funcție de [starea noastră] trupească, de ce vrei să vezi răsăritul soarelui cu ochii bolnavi¹⁴? Să fie sănătoși ochii și lumina aceea [îți] va fi bucurie! Dacă ochii nu sunt sănătoși, lumina aceea [îți] va fi chin. Căci nu ți se va permite să vezi cu inima întinată ceea ce nu se vede decât cu inima curată. Ești dat deoparte, ești alungat, nu o vei vedea. „Fericiți

---

¹² Cf. Mt. 5, 8.

¹³ Cf. Mt. 5, 8.

¹⁴ *Cum oculis lippis*, cu ochi inflamați, care curg.

cei curați cu inima, că ei vor vedea pe Dumnezeu.” De câte ori i-a enumerat [Evanghelistul] pe cei fericiți? De câte ori [a zis] care [sunt] motivele fericirii [adevărate], care [sunt] lucrările, care [sunt] recompensele, care [sunt] meritele, care [sunt] premiile? Nu s-a zis nicăieri [altundeva]: „Ei vor vedea pe Dumnezeu”. „Fericiți cei săraci cu duhul, că a lor este Împărăția cerurilor. Fericiți cei blânzi, că ei vor moșteni pământul. Fericiți cei ce plâng, că ei se vor mângâia. Fericiți cei ce flămânzesc și însetează de dreptate, că ei se vor sătura. Fericiți cei milostivi, că ei vor dobândi milostenie.”¹⁵ Nu s-a zis nicăieri [altundeva]: „Ei vor vedea pe Dumnezeu”. Când s-a ajuns la cei curați cu inima, li s-a făgăduit că vor vedea pe Dumnezeu. Din niciun alt motiv decât pentru faptul că acolo sunt ochii cu care [poate] fi văzut Dumnezeu. Vorbind despre acești ochi, Apostolul Pavel afirmă că „ochii inimii voastre au fost luminați [de El]”¹⁶. Prin urmare, acești ochi, pentru a fi apărați de slăbiciunea lor, sunt luminați de credință. „Atâta vreme cât suntem în trup, rătăcim [departe] de Domnul. Căci umblăm prin credință, nu prin vedere.”¹⁷ Însă atâta vreme cât suntem în această [stare de] credință, ce se zice despre noi? „Vedem acum prin oglină în ghicitură, iar atunci, față către față.”¹⁸

Dumnezeu trebuie descoperit cu ochii inimii, nu cu ochii trupești

7. Nu se face referire aici la fața trupească. Căci dacă te-ai aprins de dorința de a-L vedea pe Dumnezeu, îți vei pregăti fața trupească pentru a-L vedea pe Dumnezeu, [dar] vei vrea să vezi tot o astfel de față, trupească, a lui Dumnezeu. Însă dacă de-acum cel puțin ai cunoștință duhovnicească despre

¹⁵ Cf. Mt. 5, 3-7.

¹⁶ Cf. Ef. 1, 18.

¹⁷ Cf. II Cor. 5, 6-7.

¹⁸ Cf. I Cor. 13, 12.

Dumnezeu, încât să nu gândești că Dumnezeu este trupesc – ieri am dezbătut mai pe îndelete acest lucru dacă totuși am izbândit să ducem vreo idee până la capăt –, dacă în inima voastră, ca în templul lui Dumnezeu, am nimicim imaginea înfățișării Lui omenești, dacă de-acum vă vin bine în minte și pun stăpânire pe măruntaiele voastre de dinăuntru cuvintele cu care Apostolul îi disprețuiește pe cei care „zicând că sunt înțelepți, au ajuns neghiobi. Și au schimbat slava lui Dumnezeu Celui nesticăcios cu asemănarea chipului omului celui stricăcios”¹⁹, [„cugetați drept despre Domnul și în simplitatea inimii căutați-L”]²⁰.

Chipul, mâinile și picioarele lui Dumnezeu

VII. Dacă de-acum disprețuiți o așa greșeală, dacă o respingeți, dacă pentru Creator faceți curat în templul Lui, dacă vreți să vină și să sălășluiască la voi, „cugetați drept despre Domnul și în simplitatea inimii căutați-L”²¹. Vedeți cui ziceți, dacă totuși ziceți, dacă ziceți cu adevărat: „Inima mea Ți-a zis: «Voi căuta fața Ta»”. Să zică și inima ta. Și adaugă tu: „Chipul Tău, Doamne, îl voi căuta”²². Într-adevăr, bine cauți deoarece cu inima cauți. Se vorbește despre chipul lui Dumnezeu, se vorbește despre brațul lui Dumnezeu, se vorbește despre mâna lui Dumnezeu, se vorbește despre picioarele lui Dumnezeu, se vorbește despre lăcașul lui Dumnezeu, se vorbește despre scăunelul picioarelor Lui. Dar nu te gânde la mădulare omenești!

Dacă vrei să fii templu al Adevărului, distruge idolul falsității. Mâna lui Dumnezeu este puterea lui Dumnezeu. Fața lui Dumnezeu este știința lui Dumnezeu. Picioarele lui Dumnezeu sunt prezența lui Dumnezeu. Lăcașul lui Dumnezeu,

---

¹⁹ Cf. Rom. 1, 22-23.

²⁰ Cf. Înț. Sol. 1, 1.

²¹ Cf. Înț. Sol. 1, 1.

²² Cf. Ps. 26, 13.

dacă vrei, ești tu. Sau poate vei îndrăzni să negi că Hristos este Dumnezeu? „Nu”, spui tu. Îngădui ca Hristos să fie și virtutea, și înțelepciunea lui Dumnezeu? „Îngădui”, spui tu. Ascultă: „Sufletul celui drept este lăcașul înțelepciunii”²³. Căci unde are Dumnezeu lăcașul dacă nu acolo unde locuiește? Însă unde locuiește dacă nu în templul Său? De fapt, „sfânt este templul lui Dumnezeu, care sunteți voi”²⁴. Deci, ia seama la felul în care Îl primești pe Dumnezeu. „Duh este Dumnezeu. În duh și în Adevăr trebuie să fie adorat Dumnezeu.”²⁵ Acum, dacă îți e pe plac, să intre în inima ta chivotul testamentului și Dagon²⁶ să cadă. Ascultă acum și învață să-L dorești pe Dumnezeu, învață cum te poți pregăti pentru a-L vedea pe Dumnezeu. „Fericiți cei curați cu inima – spune –, că ei vor vedea pe Dumnezeu”²⁷.

VIII. De ce îți pregătești ochii trupești? Dacă se va [putea] vedea astfel [cu ochii trupești], ceea ce se va vedea se va afla într-un [singur] loc. Nu se află într-un singur loc Cel Care este pe de-a-ntregul pretutindeni. Fă curat în locul de unde se poate vedea [Dumnezeu].

---

²³ Cf. Înț. Sol. 1, 1-2.

²⁴ Cf. I Cor. 3, 17.

²⁵ Cf. In 4, 24.

²⁶ Cf. I Rg. 5, 3. Dagon era zeul fertilității și agriculturii adorat de locuitorii din sudul Palestinei, numiți filistenii. Sfânta Scriptură relatează că, în urma unei confruntări, filistenii au furat de la israeliți Chivotul Legii (lada sfântă în care erau păstrate Tablele Legii dumnezeiești și toiagul lui Aron) și l-au așezat în templul lui Dagon. Două zile la rând au găsit căzută la pământ statuia zeului păgân, lipsită de mâini și picioare. Mai târziu, ca urmare a nenorocirilor care s-au abătut asupra lor, filistenii s-au simțit nevoiți să restituie evreilor Chivotul. *Vezi* J. Menant, „Le mythe de Dagon”, în *Revue de l'histoire des religions*, Vol. 11 (1885), pp. 295-301; Itamar Singer, „Towards the Image of Dagon, the God of the Philistines”, în *Syria*, T. 69, fasc. 3/4 (1992), pp. 431-450.

²⁷ Cf. Mt. 5, 8.

Fiecărei lucrări omenești îi corespunde o recompensă

8. Ascultă și înțelege (dacă voi putea să explic cu ajutorul Lui): să ne ajute să înțelegem toate lucrările [omenești] și recompensele mai sus menționate, modul în care își corespund, fiind așezate alături unele de altele. Căci în ce loc s-a vorbit despre un premiu căruia să nu îi corespundă o lucrare, cu care să nu se potrivească? Deoarece smeriții par ca și cum sunt străini de Împărăția [cerurilor], spune [Hristos]: „Fericiți cei săraci cu duhul, că a lor este Împărăția cerurilor”. Deoarece oamenii blânzi sunt ușor înlăturați din pământul lor, spune: „Fericiți cei blânzi, că ei vor moșteni pământul”. Deja celelalte afirmații sunt [ușor de] deslușit, sunt limpezi, se înțeleg de la sine. Nu au nevoie de un susținător, au nevoie de [cineva care] să le amintească. „Fericiți cei ce plâng”. Cine plânge nu dorește mângâiere? Spune: „Ei se vor mângâia. Fericiți cei ce flămânez și însetează de dreptate”. Cine flămânzește și însetează de dreptate nu caută sațietatea? Și „ei se vor sătura”, spune [Hristos]. „Fericiți cei milostivi.” Cine este milostiv dacă nu cel care nădăjduiește să i se întoarcă de la Dumnezeu din aceeași lucrare, [altfel spus, care nădăjduiește] ca [Dumnezeu] să împlinească față de el lucrarea pe care el o face față de un om sărac? „Fericiți cei milostivi – spune [Hristos] –, că de ei Se va milostivi Dumnezeu.”

Cum se face că pentru fiecare afirmație a fost așezată [recompensa] cuvenită și, în privința premiului, nu a fost dezvăluit nimic care să nu corespundă poveței? Căci povața este să fii sărac în duh; premiul este: să ai Împărăția cerurilor. Povața este să fii blând; premiul este: să stăpânești pământul. Povața este să verși lacrimi; premiul este: să fii mângâiat. Povața este să flămânzești și să însetezi de dreptate; premiul este: să te sature. Povața este să fii milostiv; premiul este: să dobândești milostenie. La fel, povața este să faci curat în inima [ta]; premiul este: să-L vezi pe Dumnezeu.

Mădularele duhovnicești și rolul lor

IX.9. Prin urmare, în privința poveștelor și predicilor, atunci când auzi: „Feriți-vă cei curați cu inima, că ei vor vedea pe Dumnezeu”, să nu socotești că cei săraci cu duhul nu Îl vor vedea sau că nu Îl vor vedea cei blânzi, că nu Îl vor vedea cei ce plâng, că nu Îl vor vedea cei ce flămânzesc și însetează de dreptate, că nu Îl vor vedea cei milostivi. Să nu consideri că doar cei care sunt cu inima curată Îl vor vedea, ceilalți fiind excluși de la a-L vedea. Căci toți aceștia sunt de fapt aceiași [oameni], [oamenii curați cu inima]. Ei Îl vor vedea, dar nu Îl vor vedea pentru că sunt săraci cu duhul, pentru că sunt blânzi, pentru că plâng, pentru că flămânzesc și însetează de dreptate, pentru că sunt milostivi, ci pentru că sunt curați la inimă! [Pentru a înțelege mai bine mesajul pe care ni-l transmit Fericirile, putem face o comparație cu] felul în care funcțiile trupului ar fi împărțite diverselor mădulare trupesti și cineva ar zice, de pildă, [următoarele cuvinte în funcție de rolul pe care urmează să-l îndeplinească fiecare dintre ele]: „Feriți-vă cei ce au picioare, că ei vor umbla. Feriți-vă cei ce au mâini, că ei vor munci. Feriți-vă cei ce au glas, că ei vor striga. Feriți-vă cei ce au gură și limbă, că ei vor vorbi. Feriți-vă cei ce au ochi, că ei vor vedea”. Tot așa [Domnul] ne-a învățat care [rol] corespunde [fiecăruia mădular duhovnicesc], ca și cum ar pune laolaltă mădularele [noastre] duhovnicești²⁸. Smerenia este potrivită pentru dobândirea Împărăției cerurilor. Blândețea este potrivită pentru stăpânirea pământului. Plânsul se potrivește cu mângâierea. Foamea și setea de dreptate se potrivesc cu sațietatea. Milostenia este potrivită pentru obținerea milosteniei. Inima curată este potrivită pentru a-L vedea pe Dumnezeu.

---

²⁸ La fel cum trupul are mădulare cărora le sunt atribuite diverse funcții și rămâne sănătos atâta vreme cât se poate folosi de toate laolaltă, tot așa în sufletul omului credincios se regăsesc întrepătrunse toate virtuțile creștine, cu ajutorul cărora Îl descoperă pe Dumnezeu.

Creștinul are datoria să întrețină permanent focul credinței

X.10. Deci, dacă dorim să-L vedem pe Dumnezeu, cum va fi curățat acest ochi? În realitate, cine nu ar avea grijă de el, cine nu ar căuta să afle cum să curețe această [parte a trupului] cu care să-L poată vedea pe Cel pe Care Îl dorește cu toată simțirea? Acest lucru a fost exprimat, avându-L ca martor pe Dumnezeu: „Curățind inimile lor prin credință”²⁹, spune [Apostolul Petru]. Credința în Dumnezeu curăță inima. Inima curată Îl vede pe Dumnezeu. Dar pentru că acestei credințe i se pune uneori o limită de către oameni care se amăgesc pe ei înșiși, ca și cum le-ar fi suficient să aibă credință (unii își făgăduiesc lor înșiși că Îl vor vedea și pe Dumnezeu, și Împărăția cerurilor, având credință, dar trăind rău, [în păcat]), indignat împotriva lor și mâniat oarecum, Apostolul Iacov zice cu iubire duhovnicească în Epistola sa: „Tu crezi că Unul este Dumnezeu”³⁰. Te aprobi pe tine în legătură cu credința [pe care o ai], ești atent la mulți necuvioși care consideră că există mulți idoli și tu te bucuri crezând că Unul Singur este Dumnezeu. „Bine faci. Și demonii cred și se cutremură”³¹. Oare nu Îl vor vedea pe Dumnezeu și ei? Îl vor vedea cei care sunt cu inima curată. Însă cine [poate] să numească duhurile întinate „curate cu inima”? Și, cu toate acestea, „cred și se cutremură”.

În inimă, pe lângă credință, mai trebuie să fie loc de nădejde și iubire

11. Credința noastră trebuie deosebită de credința demonilor. Căci credința noastră curăță inima, însă credința lor îi face vinovați. Într-adevăr, ei fac lucrări rele și din acest motiv

---

²⁹ Fapte 15, 9.

³⁰ Iac. 2, 19.

³¹ Iac. 2, 19.

Îi zic Domnului: „Și cu noi ce ai?”³². Când îi auzi pe demoni zicând acest lucru, socotești că ei nu intuiesc? „Știm Cine ești. Tu ești fiul lui Dumnezeu”³³, spun ei. Zice aceasta [Apostolul] Petru și este lăudat³⁴. Zice aceasta demonul și este osândit. De unde vine [diferența] dacă nu din faptul că ei sunt egali în voce, dar nu în inimă? Prin urmare, să deosebim credința noastră și să nu fie îndeajuns faptul că avem credință. Nu este de acest fel credința care curăță inima. Spune [Scriptura]: „Curățind inimile lor prin credință”³⁵. Dar prin ce credință, prin care credință dacă nu cea pe care Apostolul Pavel o definește atunci când afirmă: „Credința care este lucrătoare prin iubire”³⁶. Această credință se deosebește de credința demonilor, se deosebește de purtările rușinoase și depravate ale oamenilor. „Credință”, spune. Care credință? Cea „care este lucrătoare prin iubire” are nădejde în ceea ce făgăduiește Dumnezeu. Nimic mai corect cântărit și mai desăvârșit ca această definiție. Deci, trei sunt lucrurile [de care trebuie să ținem cont]. Cel ce are credința „care este lucrătoare prin iubire” să aibă nădejde în ceea ce făgăduiește Dumnezeu. Așadar, nădejdea este tovarășa credinței. Nădejdea este trebuincioasă atâta vreme cât nu vedem ceea ce credem. Să nu cumva să slăbim [în credința noastră] din cauza faptului că nu vedem sau ne pierdem nădejdea. Ne întristează faptul că nu vedem, dar ne consolează nădejdea că vom vedea. Există nădejde, prin urmare, și ea este tovarășa credinței. Apoi, [există] și iubire prin care ne manifestăm dorința, prin care încercăm să ajungem la [ceea ce vrem să vedem], prin care ne înflăcăram, prin care ne înfometăm și însetăm. Prin urmare, se adaugă și aceasta: și va exista credință, va exista nădejde și va exista iubire. Cum nu va exista acolo

---

³² Cf. Lc. 4, 34.

³³ Cf. Lc. 4, 34.

³⁴ Cf. Mt. 16, 16.

³⁵ Cf. Fapte 15, 9.

³⁶ Cf. Gal. 5, 6.

dragoste când dragostea nu este nimic altceva decât iubire? Însăși credința a fost definită ca cea „care este lucrătoare prin iubire”. Dă deoparte credința [și] pierde lucrul în care crezi. Dă deoparte iubirea [și] pierde lucrul pe care-l faci. Căci să crezi [în Dumnezeu] ține de credință, ține de iubire să faci [un lucru]. Dacă ai credință și nu iubești, nu te miști înspre o lucrare bună. Și dacă te miști, te miști ca un rob, nu ca un fiu, temându-te de pedeapsă, ne iubind dreptatea. Prin urmare, spun eu, credința „care este lucrătoare prin iubire” curăță inima.

Trebuie să ni-L imaginăm pe Dumnezeu ca fiind fără de margini

XI.12. Și acum, ce face credința însăși? În multele mărturii ale Scripturilor, în atât de multele lecturi [publice ale lor], în atât de diferita și bogata cuvântare de îndemn, ce face [credința] dacă nu face ca noi să vedem acum „prin oglindă în ghicitură, iar atunci, față către față”³⁷? Dar tu să nu te întorci la această față [trupească] a ta! Gândește-te la fața inimii. Silește-ți inima să se gândească la cele cerești, oblig-o, îndreapt-o [într-acolo]! Renunță la orice lucru asemănător trupului, care va apărea în calea [inimii tale] ce se gândește [la cele cerești]. [Dacă] încă nu poți zice: „Acesta este [Dumnezeu]”, zi cel puțin: „[Dumnezeu] nu este acesta”. Când vei zice, de fapt: „Acesta este Dumnezeu”? Nici [atunci] când Îl vei vedea, pentru că nu se poate spune în cuvinte ceea ce vei vedea! Apostolul zice că a fost răpit în al treilea cer și a auzit cuvinte de nespus³⁸. Dacă sunt cuvinte de nespus, ce este Cel Căruia îi aparțin cuvintele? Așadar, ție, care te gândești la Dumnezeu, îți apare poate [în gând] vreo măreție minunată și fără de margini, sub înfățișare omenească: ai așezat-o în fața gândului tău

---

³⁷ I Cor. 13, 12.

³⁸ Cf. II Cor. 12, 2.

ca și cum ai așezat ceva mare, fără de margini, impunător, răspândit într-o materie imensă. Undeva, ai ajuns la capătul ei. Dacă ai ajuns la capătul ei, nu este Dumnezeu. Dacă nu ai ajuns, unde este fața? Tu te gândești la o materie și, ca să deosebești mădularele, definești materia. Nu poți deosebi altfel mădularele dacă nu vei pune un hotar materiei. Ce faci, minte neghioabă și trupească? Ai construit o materie impunătoare și cu atât mai impunătoare cu cât ai socotit că trebuie cinstit mai mult Dumnezeu. Un alt [om] adaugă un singur cot³⁹ și o face mai mare.

Reprezentările biblice ale lui Dumnezeu merg dincolo de puterea imaginației omului

XII.13. „Dar am citit”, spui tu. Ce ai citit tu, cel care nu ai înțeles nimic? Și, totuși, zic: Ce ai citit? Să nu respingem un copilaș care se joacă cu mintea [lui]. Zic: Ce ai citit? „Cerul este tronul Meu, însă pământul este scăunelul picioarelor Mele”⁴⁰. Aud, și eu am citit [aceste cuvinte]. Dar tu socotești că ești poate mai puternic pentru că ai citit și ai crezut. Și eu cred ceea ce ai zis. Să credem [amândoi] în același timp! Ce zic eu? Să căutăm [amândoi] în același timp! Iată, păstrează [în minte] ce ai citit și ai crezut: „Cerul este tronul Meu”, adică lăcașul. Căci „tron” este [un cuvânt] grecesc⁴¹, pe latinește „lăcaș”. „Însă pământul este scăunelul picioarelor Mele”. Nu ai citit și afirmația: „Cine a măsurat cerul cu palma?”⁴². Socotesc că ai citit acest lucru. Tu îl știi și mărturisești că îl crezi. De fapt, amândoi îl citim acolo [în Sfânta Scriptură], amândoi îl credem. Acum gândește-te și învață-mă: te iau ca învățător și pe mine copilaș

---

³⁹ Unitate de măsură care corespunde aproximativ unei jumătăți de metru.

⁴⁰ Cf. Is. 66, 1.

⁴¹ Se referă la originea grecească a cuvântului.

⁴² Cf. Is. 40, 12.

mă fac. Învață-mă, te implor. Cine este Cel Ce stă în propria palmă?

XIII.14. Iată, tu ai luat formele și trăsăturile mădularelor lui Dumnezeu din trupul omenesc. Dar poate ți s-a strecurat în minte convingerea că am fost făcuți la trup după asemănarea cu Dumnezeu. Între timp primesc [această idee] pentru a o analiza, pentru a o discuta, pentru a o cerceta, pentru a o verifica printr-o dezbatere. Dacă îți e pe plac, ascultă-mă pentru că și eu te-am ascultat în ceea ce ți-a fost pe plac. Dumnezeu șade în cer și măsoară cerul cu palma. Același cer devine lat atunci când șade și îngust atunci când îl măsoară? Sau Dumnezeu Însuși este atât de mare când șade pe cer pe cât este în palmă? Dacă este astfel, Dumnezeu nu ne-a făcut după asemănarea Lui, căci noi avem palma cu mult mai îngustă decât partea trupului pe care stăm așezați. Însă dacă El este pe atât de lat în palma Lui pe cât este de lat în șederea Lui, [ce mai putem zice despre faptul că] nouă ne-a făcut mădulare inegale! Nu aceasta este asemănarea [omului cu Dumnezeu]. Deci, un astfel de idol să se rușineze într-o inimă creștină! În consecință, înțelege cerul cu sensul de „toți sfinții”, pentru că se zice și „pământ” cu sensul de „toți care sunt pe pământ”. „Tot pământul să se închine Ție.”⁴³ Dacă zicem pe drept, referitor la cei care locuiesc pe pământ: „Tot pământul să se închine Ție”, zicem bine și referitor la cei care locuiesc în cer: „Tot cerul să Te poarte”. Chiar și sfinții care locuiesc pe pământ, umblă în trup pe pământ, [dar] locuiesc cu inima în cer. Căci nu degeaba sunt îndemnați să-și aibă inima sus! Și odată îndemnați, vor răspunde că așa este. Altfel se zice degeaba: „Dacă ați înviat împreună cu Hristos, căutați cele de sus, unde se află Hristos, șezând de-a dreapta lui Dumnezeu. Cugetați cele de sus, nu cele de pe pământ”⁴⁴. Deci, pentru că își duc viața acolo împreună,

---

⁴³ Ps. 65, 3.

⁴⁴ Cf. Col. 3, 2.